Vogelvriendelijk beheer, hoe vlieg je dat aan?

Guido Hamelink
Jochem van de Kamp

Intro
- Rol van vogels

Inhoud
- GEO – planmatige aanpak
  - inventarisatie
  - waar werkt u naar toe?
  - hoe gaat u dat doen?
- Mogelijkheden committed to birds
  - praktijkvoorbeelden

Intro

- Rol van vogels

Inhoud

- GEO - planmatige aanpak
  - inventariseren
  - waar werkt u naar toe?
  - hoe gaat u dat doen?
- Mogelijkheden committed to birds
  - praktijkvoorbeelden

Rol van vogels op uw baan

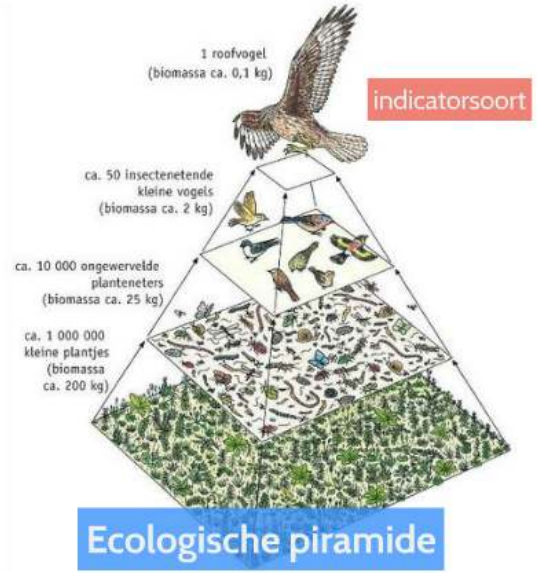

Bewustwording

Onderstaand staatje geeft de positieve ontwikkeling sinds 2013 aan:

Jaar	Vogels	Banen	Soorten
2013	2287	58	150
2014	2755	65	163
2015	2974	69	154
2016	3503	76	163
2017	3821	84	167

Onderstaand staatje geeft de positieve ontwikkeling sinds 2013 aan:

Jaar	Vogels	Banen	Soorten
2013	2287	58	150
2014	2755	65	163
2015	2974	69	154
2016	3503	76	163
2017	3821	84	167

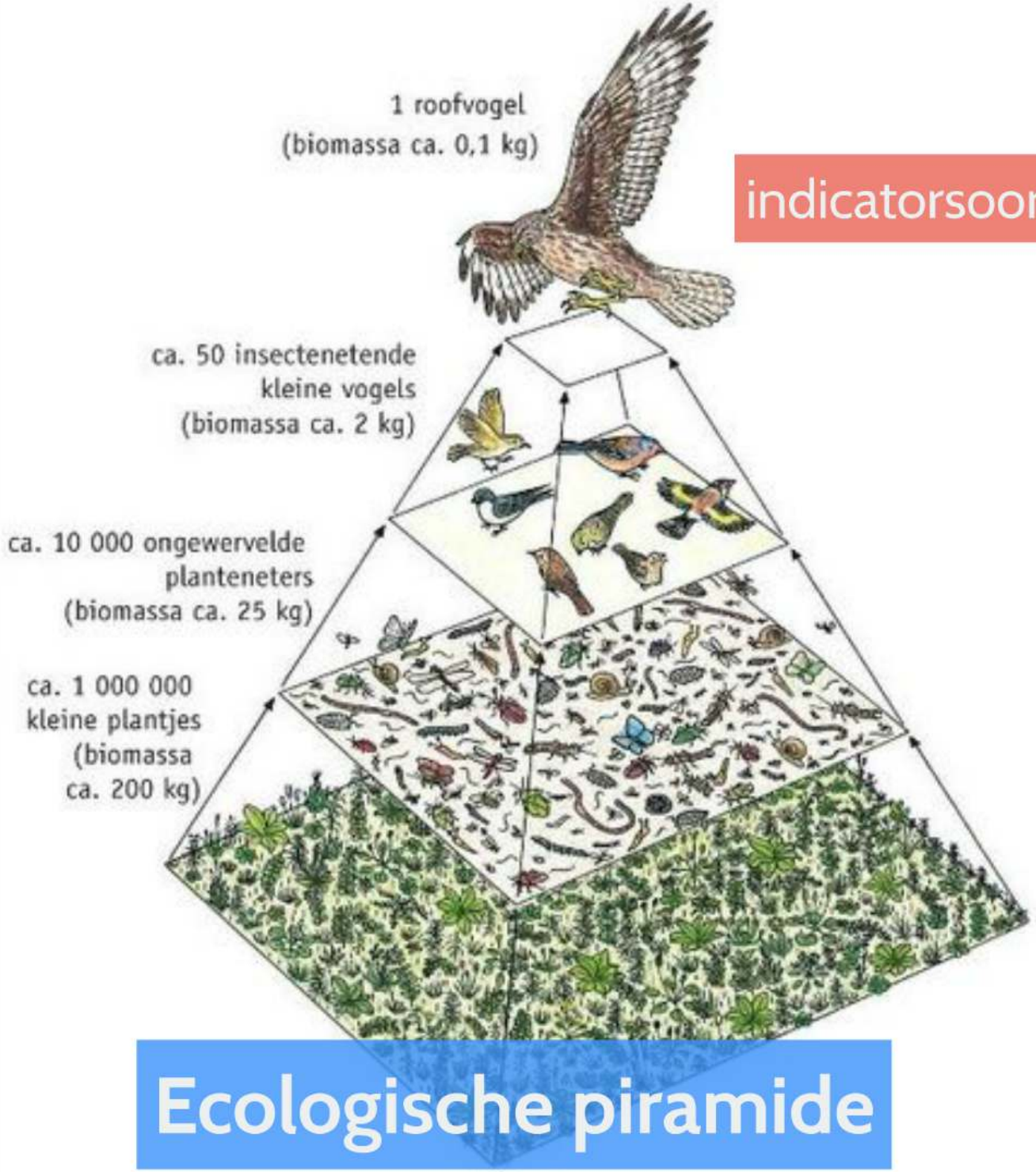

Ecologische piramide

Schadelijke soorten bestrijding

Wettelijke bescherming

GEO - planmatige aanpak

Hoe doe je dat?

1. Inventarisatie
2. Visie
3. Werkplan
4. Evaluatie

GEO Foundation
Sustainability in and through golf

Hoe doe je dat?

1. Inventarisatie
2. Visie
3. Werkplan
4. Evaluatie

GEO Foundation
Sustainability in and through golf

planmatige aanpak

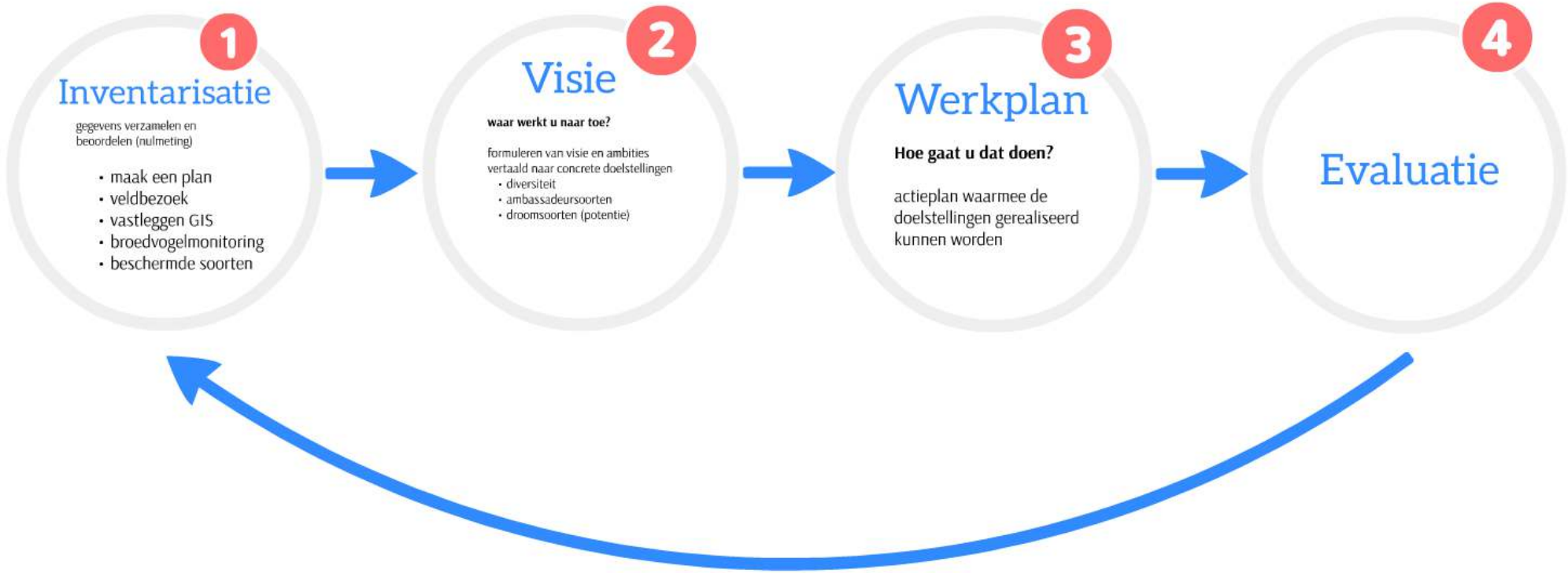

1

Inventarisatie

gegevens verzamelen en
beoordelen (nulmeting)

- maak een plan
- veldbezoek
- vastleggen GIS
- broedvogelmonitoring
- beschermde soorten

Vogelwerkgroep Schouwen-Duiveland

Zêêlieven

Onderzoeksrapport BMP-telling Golfbaan Grevelingenhout 2017

4.2 Lijst met broedvogels en aantallen

euring	soort	aantal broedparen	hoogste broedcode
1700	Nijlgans	1	10
1730	Bergeend	1	3
1860	Wilde Eend	12	12
1980	Tafeleend	1	16
2030	Kuifeend	5	3
4240	Waterhoen	7	13
4290	Meerkoet	19	16
6680	Holenduif	3	3
6700	Houtduif	11	2
6840	Turkse Tortel	2	2
7240	Koekoek	2	2
8560	Groene Specht	4	2
8760	Grote Bonte Specht	4	2
10090	Boompieper	1	2
10201	Witte Kwikstaart	3	2
10660	Winterkoning	17	2
10840	Heggenmus	2	2
10990	Roodborst	11	2
11870	Merel	23	7
12000	Zanglijster	5	2
12020	Grote Lijster	3	12
12510	Kleine Karekiet	14	2
12590	Spotvogel	2	2
12740	Braamsluiper	1	2
12750	Grasmus	2	2
12760	Tuinfluiter	1	2
12770	Zwartkop	9	2
13110	Tjiftjaf	10	2
14620	Pimpelmees	9	2
14640	Koolmees	14	2
14870	Boomkruiper	4	2
15390	Gaai	2	7
15490	Ekster	6	16
15671	Zwarte Kraai	2	3
15910	Huismus	4	2
16360	Vink	8	2
16490	Groenling	4	2
16530	Putter	4	2

euring	soort	aantal broedparen	hoogste broedcode
1700	Nijlgans	1	10
1730	Bergeend	1	3
1860	Wilde Eend	12	12
1980	Tafeleend	1	16
2030	Kuifeend	5	3
4240	Waterhoen	7	13
4290	Meerkoet	19	16
6680	Holenduif	3	3
6700	Houtduif	11	2
6840	Turkse Tortel	2	2
7240	Koekoek	2	2
8560	Groene Specht	4	2
8760	Grote Bonte Specht	4	2
10090	Boompieper	1	2
10201	Witte Kwikstaart	3	2
10660	Winterkoning	17	2
10840	Heggenmus	2	2
10990	Roodborst	11	2
11870	Merel	23	7
12000	Zanglijster	5	2

gste broedcode
10
3
12
16
3
13
16
3
2
2
2
2
2
2
2
2
2
2
7
2
12
2
2
2
2
2
2
2
2
2
2
7
16
3
2
2
2
2

8783 Golfbaan Grevelingenhout 2017

Merel 23 territoria

geldige waarnemingen				normbezoeken				minimaal binnen			fusie-
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
-	-	X	X		1-15	16+			1	1-3 t/m 15-7	200

Sovon

8783 Golfbaan Grevelingenhout 2017

Kleine Karekiet 14 territoria

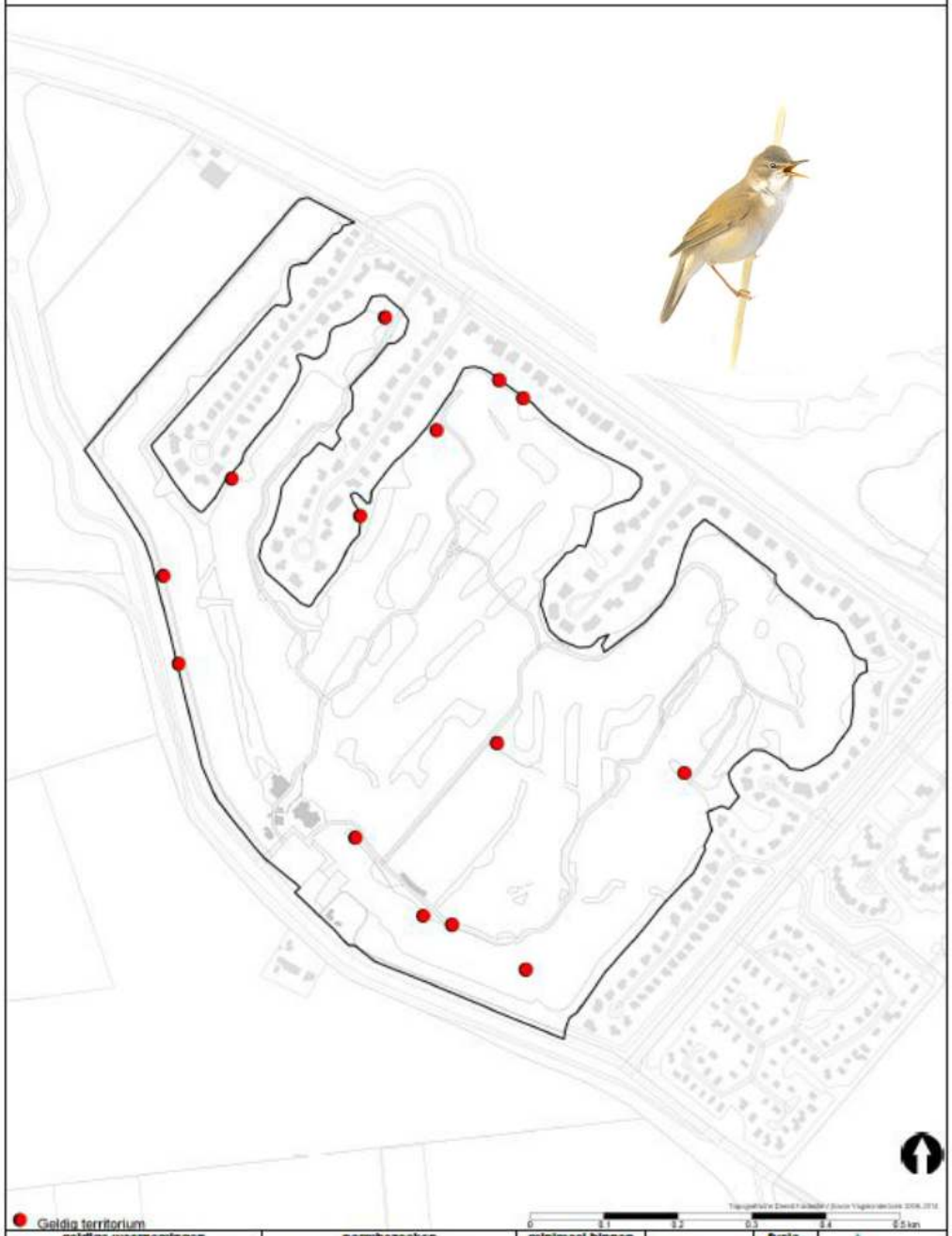

geldige waarnemingen				normbezoeken				minimaal binnen			fusie-
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	5-5 t/m 10-7	100

Sovon

Recente zeldzaamheden

Vogels | Zoogdieren | Reptielen en amfibieën | Dagvlinders | <Selecteer>

Vernieuwd op: do 23 nov 2017 10:24:57 CET Volgende vernieuwing na: 10:54:57

Datum	#	Soort	Gebied
23-11-2017 09:22	2	**Woestijntapuit - *Oenanthe deserti***	Amsterdam - Airport Schiphol [NH]
23-11-2017 10:00	1	**Kokardezaagbek - *Lophodytes cucullatus***	Zwarte Water - Noorderkolk [OV]
23-11-2017 09:43	1	IJsduiker - *Gavia immer*	Ingen - Ingense Waarden [GE]
23-11-2017	1	Pestvogel - *Bombycilla garrulus*	Borne - Stroomesch [OV]
23-11-2017 09:35	1	Steltkluut - *Himantopus himantopus*	Borssele - Galghoek [ZL]
23-11-2017 09:00	2	Zeearend - *Haliaeetus albicilla*	Dordtse Biesbosch - Tongplaat [ZH]
22-11-2017 16:31	32	**Steppevorkstaartplevier - *Glareola nordmanni***	Zuid-Holland
22-11-2017 14:52	6	**Grote Kruisbek - *Loxia pytyopsittacus***	DR, NH, OV, UT
22-11-2017 14:27	1	**Grijze Wouw - *Elanus caeruleus***	Lauwersmeer - Blikplaatgat / Sennerplaat / Blikplaat [FR]
22-11-2017 17:04	70	**Woestijntapuit - *Oenanthe deserti***	Amsterdam - Airport Schiphol [NH]
22-11-2017 16:52	20	**Kokardezaagbek - *Lophodytes cucullatus***	Zwolle (gemeente) [OV]
22-11-2017 15:30	4	**Buffelkopeend - *Bucephala albeola***	Den Oever - Zuiderhaven [NH]
22-11-2017	1	Kraanvogel - *Grus grus*	Reuver [LI]
22-11-2017 08:31	1	Grauwe Gors - *Emberiza calandra*	Doenrade - Wintrakerweg e.o. [LI]
22-11-2017 14:15	3	Bonte Kraai - *Corvus corvix*	Friesland, Groningen
22-11-2017 11:32	1	Cetti's Zanger - *Cettia cetti*	De Ronde Venen - Waverhoek [UT]
22-11-2017 15:07	2	Dwerggans - *Anser erythropus*	Oudeland van Strijen [ZH]
22-11-2017 15:11	1	Dwerggors - *Emberiza pusilla*	Drents-Friese Wold - Ganzenpoel [DR]
22-11-2017 14:42	5	Grauwe Franjepoot - *Phalaropus lobatus*	Kerkwerve - Prommelsluis e.o. [ZL]
22-11-2017 22:41	3	Grote Burgemeester - *Larus hyperboreus*	Terschelling - Strand Paal 5 t/m 10 [FR]

resultaten 1-20 van 216 | 11 pagina's | « < 1 2 3 4 5 6 7 > »

Nieuws

Klapekster tellingen winter 2017/2018

2017-10-02 (Waarneming.nl)

Voor de tiende keer worden deze winter weer twee simultaan tellingen gehouden van de in Nederland overwinterende Klapeksters. Wil je ook mee doen ? Check deze post op het forum

Exoten nieuwsbrief nummer 21

2017-09-26 (Waarneming.nl)

nieuwsbrief 'Kijk op exoten' nummer 21 is verschenen. De pdf kun u hier downloaden

Wat heb ik op de foto?

2017-08-24 (Team Waarneming.nl & Laurens Hogeweg)

Vandaag

353 Waarnemingen
1 Nieuwe waarnemer
193 Aantal soorten
195 Foto's
0 Geluiden

Steun Waarneming.nl

- Op stap met Waarneming.nl
- Gratis via uw aankopen
- Met een donatie

Waarneming

Velden met ! zijn verplicht

Gebruik alle invoer opties ☑

Protocol	losse waarneming
! Datum	2017-11-23 Tijd 10:30 hh:mm
! Gebied	Kostvlies - Golfclub De Semslanden
! Soortgroep	Vogels
! Soort	Geelgors - Emberiza citrinella ☐
! Aantal	1 onbekend
	◉ onbekend ○ man ○ vrouw
	☑ Zeker
	☐ Escape
	☐ Onthoud alle velden onder dit aankruisvak
Methode	onbekend
Stadium (kleed)	onbekend
Gedrag	ter plaatse
op/in:	
Biotoop	onbekend
Toelichting	
Collectienr.	☐ Onthoud collectienummer
	Bescherming van kwetsbare situaties
Verborgen tot	
of	☐ KM-hokvervaging
	OK

precisie	○ 10m ○ 100m ○ 1km ◉ Gebied			
RDS	x		y	
WGS84	lat		lng	

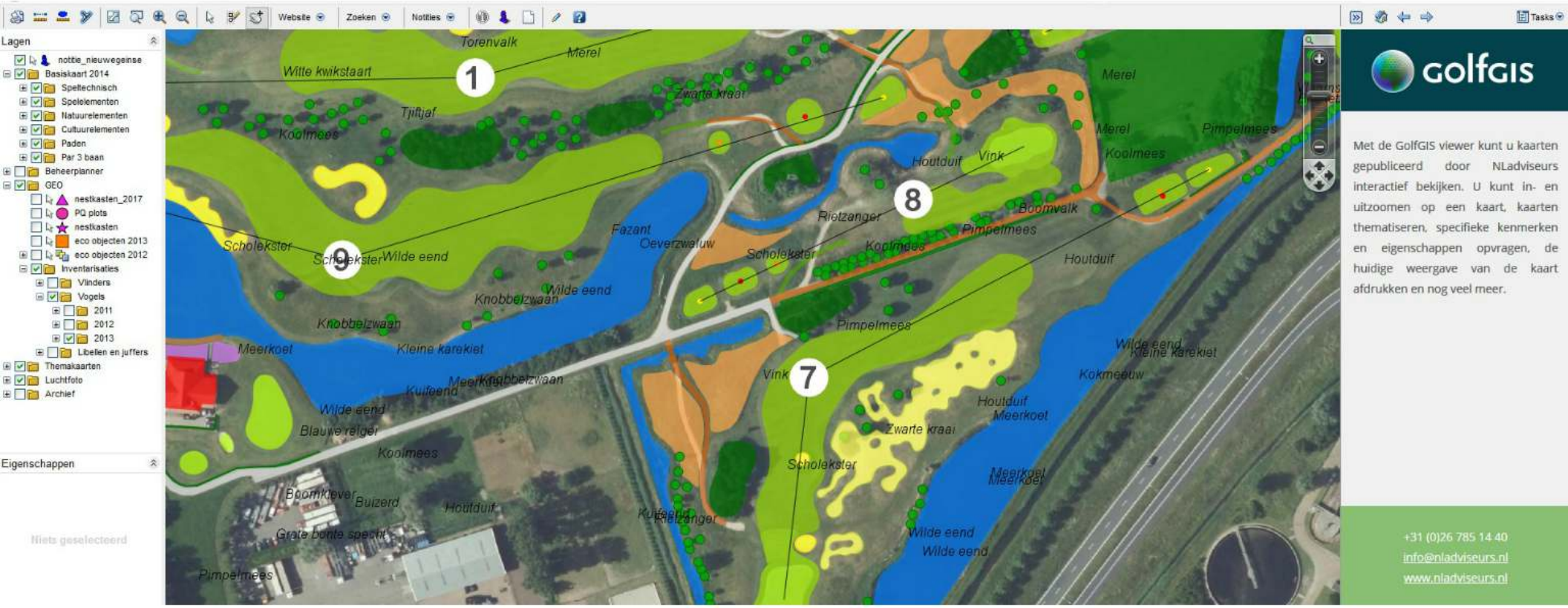
Website
Zoeken
Notities
Tasks
Lagen
notitie_nieuwegeinse
Basiskaart 2014
Speltechnisch
Spelelementen
Natuurelementen
Cultuurelementen
Paden
Par 3 baan
Beheerplanner
GEO
nestkasten_2017
PQ plots
nestkasten
eco objecten 2013
eco objecten 2012
Inventarisaties
Vlinders
Vogels
2011
2012
2013
Libellen en juffers
Themakaarten
Luchtfoto
Archief
Eigenschappen
Niets geselecteerd
Torenvalk
Merel
Witte kwikstaart
Zwarte kraai
Tjiftjaf
Koolmees
Houtduif
Vink
Pimpelmees
Boomvalk
Rietzanger
Fazant
Oeverzwaluw
Scholekster
Wilde eend
Knobbelzwaan
Meerkoet
Kleine karekiet
Kuifeend
Blauwe reiger
Kokmeeuw
Boomkiever
Buizerd
Grote bonte specht
1
7
8
9
golfGIS
Met de GolfGIS viewer kunt u kaarten gepubliceerd door NLadviseurs interactief bekijken. U kunt in- en uitzoomen op een kaart, kaarten thematiseren, specifieke kenmerken en eigenschappen opvragen, de huidige weergave van de kaart afdrukken en nog veel meer.
+31 (0)26 785 14 40
info@nladviseurs.nl
www.nladviseurs.nl

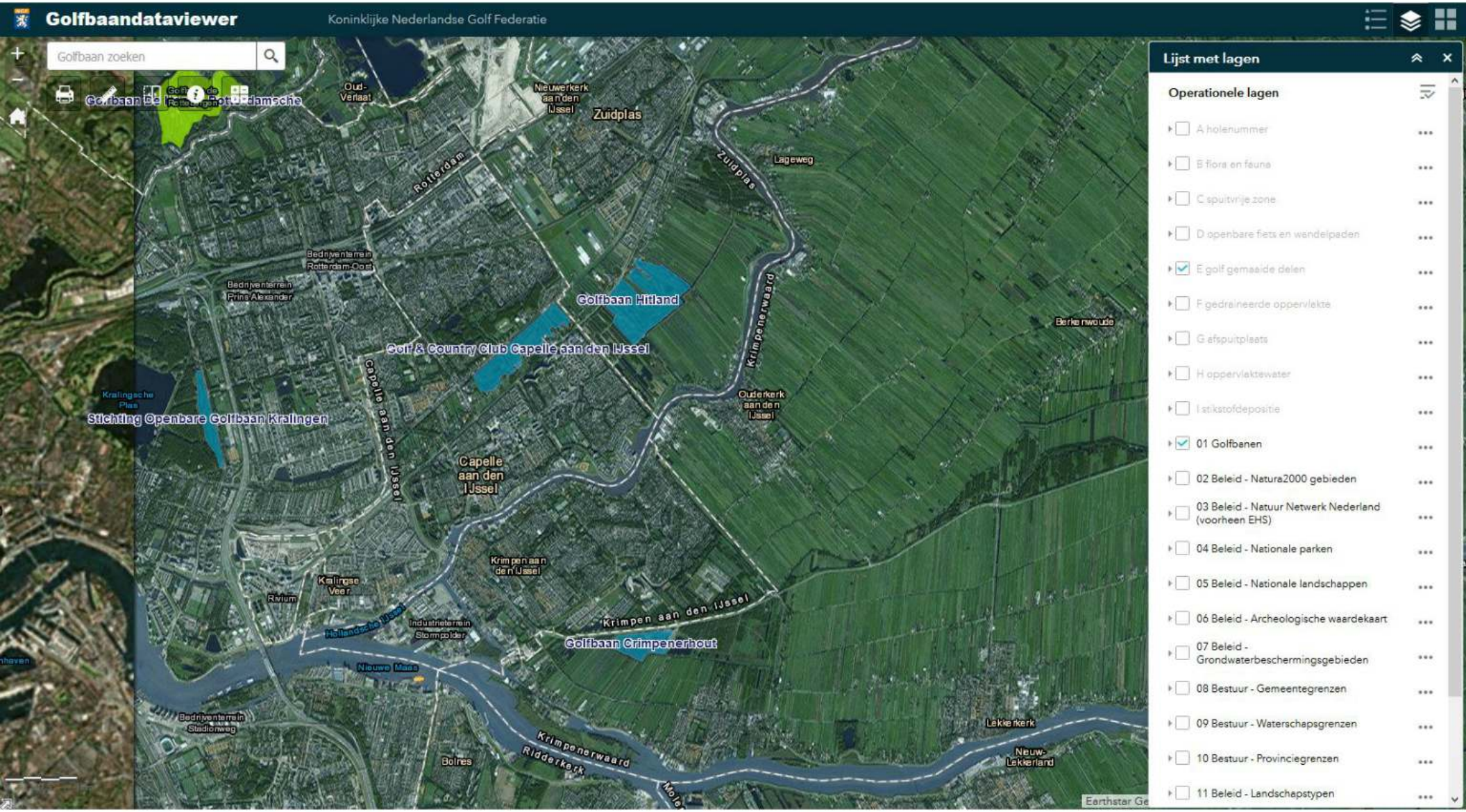
Golfbaandataviewer
Koninklijke Nederlandse Golf Federatie
Golfbaan zoeken
Lijst met lagen
Operationele lagen
A holenummer
B flora en fauna
C spuitvrije zone
D openbare fiets en wandelpaden
E golf gemaaide delen
F gedraineerde oppervlakte
G afspuitplaats
H oppervlaktewater
I stikstofdepositie
01 Golfbanen
02 Beleid - Natura2000 gebieden
03 Beleid - Natuur Netwerk Nederland (voorheen EHS)
04 Beleid - Nationale parken
05 Beleid - Nationale landschappen
06 Beleid - Archeologische waardekaart
07 Beleid - Grondwaterbeschermingsgebieden
08 Bestuur - Gemeentegrenzen
09 Bestuur - Waterschapsgrenzen
10 Bestuur - Provinciegrenzen
11 Beleid - Landschapstypen
Oud-Verlaat
Nieuwerkerk aan den IJssel
Zuidplas
Lageweg
Rotterdam
Bedrijventerrein Rotterdam-Oost
Bedrijventerrein Prins Alexander
Golfbaan Hitland
Krimpenerwaard
Berkenwoude
Golf & Country Club Capelle aan den IJssel
Ouderkerk aan den IJssel
Kralingsche Plas
Stichting Openbare Golfbaan Kralingen
Capelle aan den IJssel
Capelle aan den IJssel
Krimpen aan den IJssel
Kralingse Veer
Rivium
Hollandsche IJssel
Industrieterrein Stormpolder
Krimpen aan den IJssel
Golfbaan Crimpenerhout
Nieuwe Maas
Bedrijventerrein Stadionweg
Bolnes
Krimpenerwaard
Ridderkerk
Lekkerkerk
Neuw-Lekkerland
Earthstar Ge

2

Visie

waar werkt u naar toe?

formuleren van visie en ambities
vertaald naar concrete doelstellingen

- diversiteit
- ambassadeursoorten
- droomsoorten (potentie)

Noordwijkse Golfclub

GEO Certified® 11/2013
GEO Re-Certified 01/2017
Noordwijk,
Netherlands

Telephone: +31 (0) 252373761

The Noordwijkse Golf club's history dates back to 1915 when the club opened their nine-hole course just north of the village of Noordwijk. In 1971 a new 18-hole course was opened just 5 kilometres north of the old one. It is a beautifully constructed course located in a vast coastal dune area of 68 hectares. The golf course is situated in the area of the future 'Hollandse Duinen' national park (realisation 2019), which will eventually stretch out over a large part of the South Holland province's coastal region. The plans for this national park...

Paul van Kan, GEOSA, Accredited Verifier

Read verifier report.

The following ecological surveys have been undertaken at this golf facility:

Title	Author	Date	View document
Plants	Noordwijkse Golfclub	2011/05/04	
Birds	Members of the Vereniging voor Natuur en Vogelbescherming Noordwijk	2013/04/20	
Mamals	Noordwijkse Golfclub	2011/04/01	
Reptiles and amphibians	Inventarisatie Ffwet Plan 100 definitief 28 maart 2011	2011/03/28	
Butterflies	Inventarisatie Ffwet Plan 100 definitief 28 maart 2011	2011/03/28	
Natuurtoets	Hagenia	2008/08/01	
Snails: Nauwe korfslak	Stichting Anemoon	2011/03/01	+ Download
Inventarisatie FFwet Plan 100 definitief	Hagenia en Kruisen	2012/03/28	+ Download
Broedvogelonderzoek 2016	Rien Sluijs en Jelle van Dijk	2016/06/30	+ Download
Tabel ontwikkeling plantensoorten	Hagenia	2016/08/06	+ Download

GEO Foundation

Boerenzwaluw	Hirundo rustica ssp. rustica
Graspieper	Anthus pratensis ssp. pratensis
Huismus	Passer domesticus ssp. domesticus
Kneu	Carduelis cannabina ssp. cannabina
Koekoek	Cuculus canorus ssp. canorus
Nachtegaal	Luscinia megarhynchos ssp. megarhynchos
Patrijs	Perdix perdix ssp. perdix
Tapuit	Oenanthe oenanthe ssp. oenanthe
Veldleeuwerik	Alauda arvensis ssp. arvensis
Zomertortel	Streptopelia turtur ssp. turtur

N
Steenuilenkast
Hagen
IJsvogel- en oeverzwaluwwand
Kijkscherm
Houtwal
Nestkast kerkuil
Steenuil
Houtwal
Haag
Kruidenrijke ruigte als leefgebied voor o.a. de zomertortel
Verlandingsvegetatie
Legenda
Verlandingsvegetatie langs oevers
Creëren kruiden- en zadenrijke ruigte
0
100
200
300 m

3

Werkplan

Hoe gaat u dat doen?

actieplan waarmee de doelstellingen gerealiseerd kunnen worden

This golf facility is undertaking the following activities to improve the landscape ecology of the golf course:

Activity	Description
Minimizing the amount of amenity grass	The surface intensively mowed grass is kept to a minimum. By determining which elements fall outside the game and which are of importance to the character of the natural landscape, only some elements need to be extensively mowed.
Increasing the size of habitat patches	The golf course is in total 68 hectares, of which 46 hectares is appointed as nature
Connection of internal habitat patches	Because the course is situated 'in' the dunes, almost all extensively managed parts are connected with each other.
Connection of patches with external habitats	The golf course is situated in the dunes, causing the extensively managed parts to connect very well to the surrounding dunes.
Creation of habitat corridors	The golf course is part of an ecological main structure. Its goals are known and interwoven with the nature policy of the golf course.
Avoidance of habitat fragmentation	Those locations with a high nature value have been indicated in the nature management plan and are being duly protected and maintained.
Improving and diversifying habitat edges	Dunes are dynamic natural areas, and the golf club wishes to maintain these dynamics in the extensively managed parts of the terrain.

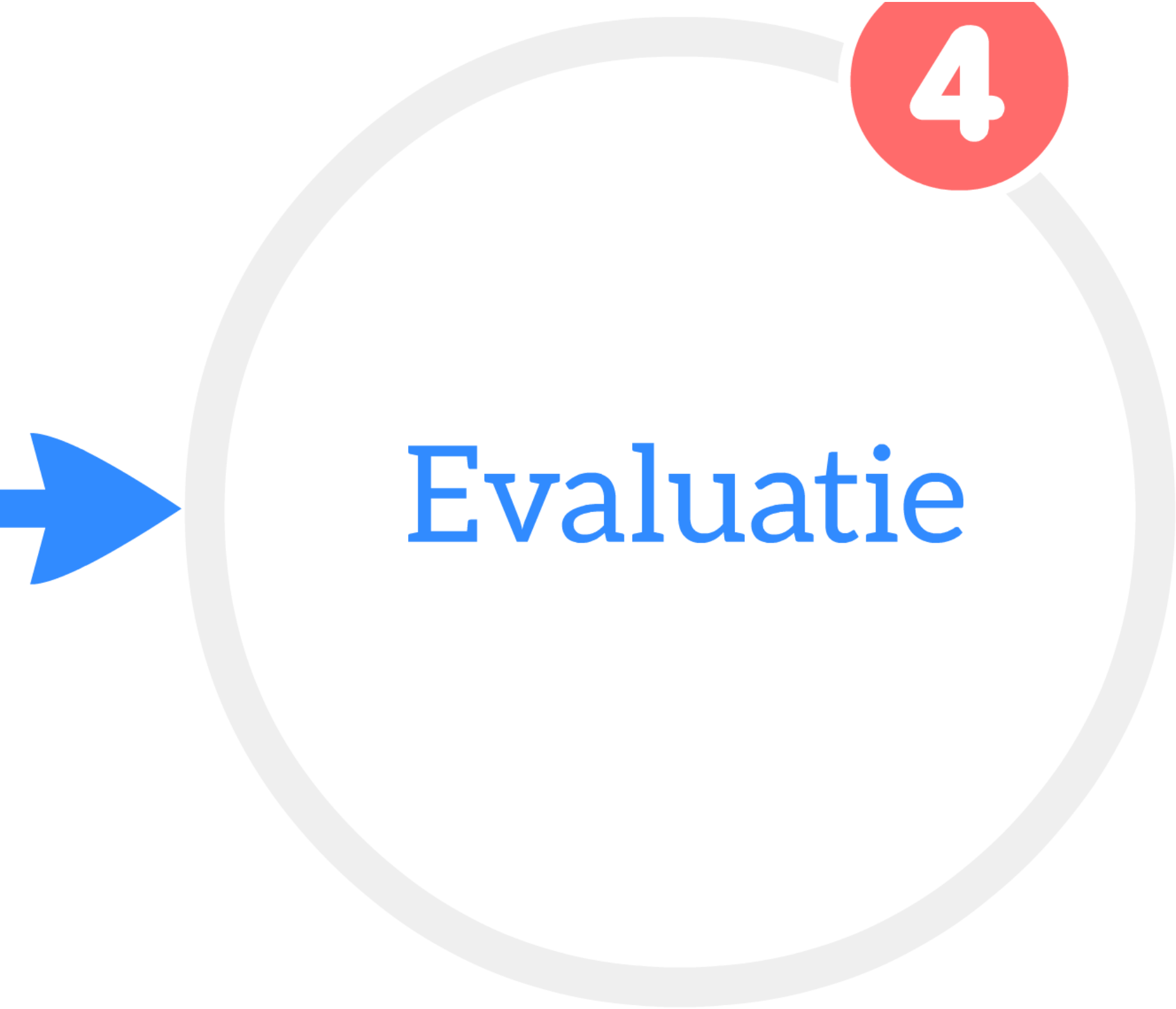
4
Evaluatie

VOGELS EN GOLFBANEN
EEN LEIDRAAD VOOR VOGELVRIENDELIJK GOLFBAANBEHEER
Vogelbescherming
KONINKLIJKE NEDERLANDSE GOLF FEDERATIE EN VOGELBESCHERMING NEDERLAND

Committed to birds

Wat kunnen wij voor u betekenen

- **telefonisch consult**
  - waarom komt de ooievaar niet?
  - aanplantlijst (struik/boomsoorten)
  - materiaalgebruik
  - andere 'kleine' vragen

- **verdiepingsconsult**
  - samen plan van aanpak opstellen
    - geformuleerde acties in GEO-formulier
  - beheervraagstukken
  - communicatie binnen en buiten de club
  - delen van praktijkvoorbeelden

- **inventariseren**

NGF KONINKLIJKE NEDERLANDSE GOLF FEDERATIE

Vogelbescherming NEDERLAND

NLadviseurs

Kennemer Golf & Country Club - oeverzwaluw

Drentse banen 2016

www.vlassen.be
© Theo Vanden Wyngaert

Hoge Dijk - maaibeheer

Intensief
Meerdere malen per jaar maaien (zichtlijn)
Extensief
Eens in de twee jaar maaien (natuuroever)
Regulier
Jaarlijks maaien tot waterlijn
Talud
Jaarlijks enkel het talud maaien
Opdrachtgever:
Golfbaan De Hoge Dijk
Schaal:
1:6000
Projectgebied:
Maaikaart (totaal)
Datum:
Mei 2010
Type kaart:
A3
Tekeningnummer:
21.01.09.001-5
Projectnummer:
21.01.09
Tekenaar:
Nladviseurs
NLadviseurs
adviesbureau voor natuurbeheer
en landschapsoptimalisering
Verwoldsaan 28
6825 EL Arnhem
info@nladviseurs.nl
026-7851440

Vogelvriendelijk beheer, hoe vlieg je dat aan?

Guido Hamelink
Jochem van de Kamp

Intro
- Rol van vogels

Inhoud
- GEO – planmatige aanpak
  - inventarisatie
  - waar werkt u naar toe?
  - hoe gaat u dat doen?
- Mogelijkheden committed to birds
  - praktijkvoorbeelden